
THE
SECOND PAIR
OF EYES

उंबरठा 6
डोळ्यांची दुसरी जोडी

काही सत्ये अभ्यासातून येतात.

काही अनुभवातून.

आणि मग अशी काही सत्ये असतात, जी स्वीकारणे सर्वांत कठीण असते.

जी आपल्या आधी इतरांना दिसतात.

बराच काळ मला वाटत होते की निरीक्षक मी आहे.

विश्लेषण करणारा व्यावसायिक.

मूल्यमापन करणारा माणूस.

आपल्या आजूबाजूला जे घडते त्याचा अर्थ लावणारी व्यक्ती.

मी चुकलो होतो.

मागे वळून पाहताना मला जाणवते की माझ्या आयुष्यातल्या काही सर्वांत महत्त्वाच्या गोष्टी सर्वांत आधी वाटेत भेटलेल्या स्त्रियांना समजल्या.

त्या अधिक शिकलेल्या होत्या म्हणून नाही.

त्या अधिक भाग्यवान होत्या म्हणून नाही.

त्यांच्याकडे अशी माहिती होती, जी मला ठाऊक नव्हती, म्हणून नाही.

फक्त त्यांना दिसत होते म्हणून.

वेगळ्या प्रकारे.

अधिक वेगाने.

अधिक खोलवर.

कमी विचलित होऊन.

पुरुषांना बहुतेक वेळा निकालांचे आकर्षण असते.

स्त्रिया, खूप अधिक वेळा, संकेतांचे निरीक्षण करतात.

पुरुष दिशेकडे पाहतो.

स्त्री हालचालीकडे पाहते.

पुरुष शब्द ऐकतो.

स्त्री ते ऐकते, जे शब्द सांगायचे टाळतात.

अर्थात, नेहमीच असे नसते.

पण लक्ष द्यावे इतक्या वेळा असेच असते.

माझ्या व्यावसायिक आयुष्यात मला असामान्य स्त्रिया भेटल्या.

व्यवस्थापक.

सहकारी.

ग्राहक.

अधिकारी.

माता.

मुली.

मैत्रिणी.

अनेक जणी वेगवेगळ्या देशांतून आल्या होत्या.

वेगवेगळ्या भाषा.

वेगवेगळ्या संस्कृती.

तरीही त्यांच्यात एक समान वैशिष्ट्य होते.

माणसांना स्वतःला समजण्याआधीच त्या माणसांना समजून घेत.

सुरुवातीला मी या क्षमतेला अंतःप्रेरणा मानत होतो.

काळाच्या ओघात मी तिला मानवी अनुभव म्हणू लागलो.

कारण अनेक जण आकडेवारीचे निरीक्षण करत असताना, त्या माणसांचे निरीक्षण करत होत्या.

आणि माणसे नेहमीच आकडेवारीच्या आधी असतात.

आकड्यांमध्ये जे घडते, ते जवळजवळ नेहमीच माणसांमध्ये सुरू होते.

माझ्या मार्गाचे रूपांतर करणारे अनेक बदल माझ्या आधी एखाद्या स्त्रीने ओळखले.

कधी कधी ते लहान तपशील असत.

एक वाक्य.

एक मौन.

एक काळजी.

वरवर किरकोळ वाटणारे एखादे निरीक्षण.

काहीही नेत्रदीपक नाही.

काहीही नाटकी नाही.

आणि तरीही, काही महिन्यांनी किंवा वर्षांनी, ते शब्द परत आले.

आणि ते बरोबर होते.

काळाच्या ओघात मी ऐकायला शिकलो.

सौजन्य म्हणून नव्हे.

शहाणपण म्हणून.

कारण एकाच दृष्टिकोनातून समजून घेता यावे, इतके जग साधे नाही.

प्रत्येक माणसाला रस्त्याचा एक भाग दिसतो.

संपूर्ण नकाशा कोणालाच दिसत नाही.

माझ्या आयुष्यातून गेलेल्या स्त्रियांनी मला असे काहीतरी शिकवले, जे कोणतीही कंपनी मला शिकवू शकली नसती.

की व्यवहाराच्या आधी नाते येते.

नेहमी.

करार सहमती निर्माण करू शकतो.

नाते विश्वास निर्माण करू शकते.

आणि करार पुरेसा राहत नाही, तेव्हाही विश्वास टिकून राहतो.

मी अतिशय सामर्थ्यवान माणसांना विश्वासाअभावी सगळे गमावताना पाहिले आहे.

आणि वरवर नाजूक दिसणाऱ्या माणसांना त्याच्या बळावर जग उभारताना.

माझ्या कथेत असलेल्या स्त्रियांचा मी विचार करतो, तेव्हा मी त्यांच्या पदांचा विचार करत नाही.

मी त्यांच्या अदृश्य योगदानाचा विचार करतो.

श्रेय न मिळता त्यांनी ज्याची भर घातली, त्याचा.

वास्तवाचे वेगवेगळे भाग एकत्र धरून ठेवण्याच्या त्यांच्या क्षमतेचा.

कुटुंब.

काम.

नाती.

जखमा.

आशा.

अनेक पुरुष आयुष्याला उद्दिष्टांची एक मालिका म्हणून सामोरे जातात.

अनेक स्त्रिया त्याला नात्यांचे एक जाळे म्हणून सामोऱ्या जातात.

कदाचित म्हणूनच त्या बहुतेक वेळा काही निष्कर्षांपर्यंत आधी पोहोचतात.

त्यांना बंध दिसतात.

त्यांना परिणाम दिसतात.

त्यांना पुढचे परिणाम दिसतात.

माझ्या आयुष्यातला एक काळ मला आठवतो, जेव्हा मला खात्री होती की मला सगळे एकट्यानेच सोडवायचे आहे.

पुरुषांमध्ये हा आजार सर्रास आढळतो.

ताकद म्हणजे स्वयंपूर्णता, असे मानणे.

मदत मागणे म्हणजे दुर्बलता, असे मानणे.

असुरक्षित असणे म्हणजे दोष, असे मानणे.

ती खात्री स्त्रियांनीच मोडून काढली.

मोठमोठ्या भाषणांनी नव्हे.

उदाहरणाने.

मला दाखवून की खरी ताकद सगळे सहन करण्यात नसते.

ती इतके मजबूत बंध उभारण्यात असते, की सगळे एकट्याने सहन करावे लागू नये.

तो एक क्रांतिकारक शोध होता.

कारण त्याने माझी जगाकडे पाहण्याची पद्धत बदलली.

आणि माझी स्वतःकडे पाहण्याची पद्धत बदलली.

प्रत्येक संस्कृतीकडे यशाच्या स्वतःच्या व्याख्या असतात.

उपाध्या.

पदे.

पैसा.

प्रतिष्ठा.

काळाच्या ओघात मी शिकलो की एक वेगळे माप अस्तित्वात असते.

जी माणसे उरतात, ती.

काही मिळवायचे नसतानाही जी तुमच्या शेजारी राहतात, ती.

तुम्हाला स्वतःलाच कठीण जात असताना जी तुमच्यावर विश्वास ठेवत राहतात, ती.

तुमचा चांगला भाग समोर येण्याआधीच ज्यांना तो दिसतो, ती.

माझ्या आयुष्यात ही भूमिका निभावलेल्या माणसांपैकी अनेक स्त्रिया होत्या.

आणि हे वास्तव दुर्लक्षित करणे अशक्य आहे.

पुस्तके बहुतेक वेळा वीरांचा गौरव करतात.

चरित्रे नायकांचा गौरव करतात.

खरे आयुष्य त्यापेक्षा खूपच प्रामाणिक असते.

प्रत्येक मार्गामागे अशी माणसे असतात, ज्यांनी तो उभारायला हातभार लावला.

अशी माणसे, जी शीर्षकांमध्ये दिसत नाहीत.

अशी माणसे, जी मान्यता शोधत नाहीत.

अशी माणसे, जी इतर ज्यावर सही करतात ते शक्य करतात.

माझ्या कथेतून गेलेल्या स्त्रियांचा मी विचार करतो, तेव्हा मी नेमका याचाच विचार करतो.

त्यांच्या पाहण्याच्या क्षमतेचा.

समजून घेण्याच्या.

आधार देण्याच्या.

चूक सुधारण्याच्या.

आधीच ओळखण्याच्या.

आणि सर्वांत महत्त्वाचे, एक साधे सत्य लक्षात ठेवण्याच्या.

कोणीही खरोखर काहीही एकट्याने उभारत नाही.

आपण एखाद्या कामावर सही करू शकतो.

आपण छायाचित्रात दिसू शकतो.

आपण एखादी कथा सांगू शकतो.

पण प्रत्येक कथेमागे नेहमी एक अदृश्य समुदाय असतो.

माझ्या बाबतीत, त्या समुदायाच्या एका महत्त्वाच्या भागाचा चेहरा स्त्रीचा होता.

म्हणूनच स्त्रियांना ते आधी दिसले, असे म्हणणे ही चिथावणी नाही.

ती एक कबुली आहे.

कारण अनेकदा, काय घडते आहे हे मला समजण्याच्या खूप आधी, त्यांना ते समजलेले असे.

स्त्रियांना ते आधी समजले होते.